

Dělostřelectvo

v

protipřípravě bez použití JZ

V článku chci alespoň z části přispět k řešení problémů protipřípravy a k tomu, aby především dělostřelečtí velitelé se jí zabývali v celé její složitosti, poněvadž v podmínkách bez použití prostředků jaderného napadení, nese hlavní tíhu protipřípravy především dělostřelectvo. Proto tuto situaci pokládám za základ dalších úvah.

Protipříprava jako jedno z opatření bránících se vojsk, v níž rozhodující roli má dělostřelectvo snou s letectvem, je více než kterékoli jiné závislé především na činnosti nepřítel. Na jeho možném zámyslu přiblížení se z výchozího postavení na čáru zteče a k tomu přijímaných nezbytných opatření, v nichž na čelním místě je jeho palebná příprava, na tom závisí nejen doba a trvání, ale i konkrétní způsob uskutečnění protipřípravy. Chceme-li proto kterékoli, byť jen dílčí opatření protipřípravy konkretizovat, musíme nezbytně vycházet z předpokladu nejpravděpodobnější a nejočekávanější činnosti nepřítel. Zvláštní důležitost nebude protipříprava především v tom případě, kdy u nepřítel lze očekávat přípravy a provedení **průlomu** obrany. Útok nepřítel z bezprostředního dotyku, ze zaujaté obrany, bude vyžadovat téměř vždy nezbytné přeskupení, které může snížit účinek překvapení. Proto častější případ bude zahájení útoku jednotkami a útvary, rozmístěnými mimo dotyk, které pod příkrytím čelních útvarů překonávají vzdálenost z výchozích prostorů na čáru zteče, aby s využitím výsledků palebné přípravy prolomily obranu protivníka a rozvíjely úspěch do hloubky.

Vševojskový předpoklad, z něhož vycházejí úvahy o organizaci a provedení protipřípravy, je uveden na **obr. 1**.

Nepřítel i vlastní útvary a svazky pod tíhou dřívější bojové činnosti, byly nuceny přejít do obrany. Proti silám 10 a 20 md nepřítel, který k hloubce obrany vyčlenil 112 tb (10 md)¹⁾ a jehož 10 md je zesílena dvěma dělostřeleckými oddíly, jsou zaznamenány vlastní 1 a 11 msd. Každá z nich je posílena jedním kanónovým dělostřeleckým oddílem a obě strany rozvinuly veškeré dělostřelectvo prvosledových pluků, brigád a divizí.

Za těchto předpokladů je vzájemný vztah dělostřelectva²⁾

u nepřítel

minometné baterie	8
houfnicové baterie (organ.)	12
(posil.)	4
kanónové baterie	4
houfnicové baterie 203	2
Celkem	30

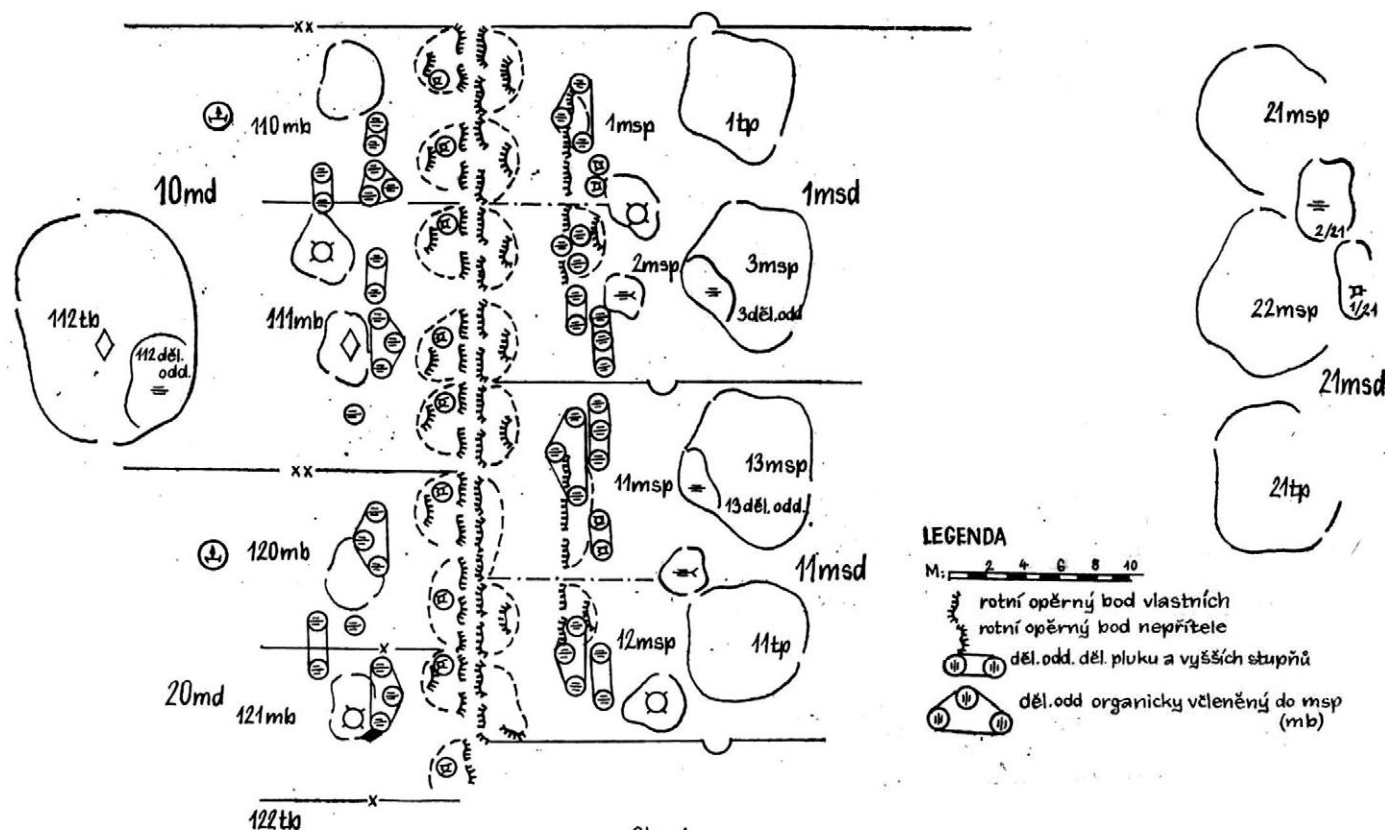
vlastní

minometné baterie	—
houfnicové baterie (organ.)	12
kanón. baterie (posil.)	6
houf. a RM bat. div.	8
Celkem	26

1) Číslování volím tak, aby bylo snáze zapamatovatelné a je zřejmé z obr. 1.

2) V poměrech jsem úmyslně nevyjádřil výpočty v hlavních (dělech), aby se tak propočty nekomplikovaly případnými ztrátami a nestejným počtem děl v bateriích.

SCHÉMA OBRANY A USKUPENÍ DĚLOSTŘELECTVA (varianta)

což při letném porovnání vytváří téměř rovnováhu sil. Uvážíme-li však, vzhledem k technickým možnostem, palebné využití, pak

a) v dostřelu vlastních raketometných a houfnicových baterií 152mm jsou z hlavních cílů nepřítele jeho prostředky hromadného ničení, tj. oddíly TR HJ a dvě baterie houfnic 203mm;

b) v dostřelu vlastních plukovních houfnicových baterií je asi 50 % nepřátelských baterií, organicky včleněných nebo přidělených prvosledovým brigádám, tj. 8 dělostřeleckých baterií, jejichž umlčení bude vyžadovat nejméně tentýž počet vlastních baterií. Lze tedy v nejvýhodnějším případě počítat s možností umlčení ještě dalších 4 minometných baterií nepřítele;

c) nepřátelské kanónové baterie 175mm jsou v dostřelu pouze posilových dělostřeleckých oddílů vlastních divízií, zatímco PL baterie HAWK jsou z daného předpokladu mimo dostřel dělostřelectva a při jejich neumlčení mohly by v případě protipřípravy vážně narušit plnění úkolů vlastním letectvem.

Z této úvahy vyplývají tudíž jednoznačně hlavní cíle, jejichž umlčování, případně ničení (u prostředků ZHN) bude hlavní úkol vlastního dělostřelectva. Jsou to především

- prostředky hromadného ničení nepřítele,
- část dělostřeleckých a minometných baterií.

K optimálnímu plnění těchto úkolů je nezbytná potřebná centralizace velení především na stupni divízií a dále aby hlavními cíli pro dělostřelectvo motostřeleckých pluků byly dělostřelecké a minometné baterie nepřítele, tj. aby na ně byl kladen jednoznačně úkol **protiminometné** a z části **protibaterijní činnosti** (k tomu jim musí být přiděleny i potřebné průzkumné prostředky), zatímco divizní dělostřelectvo povede boj s nepřátelskými bateriemi většího dosahu a bude umlčovat a ničit prostředky jaderného napadení nepřítele.

Tyto palebné úkoly, úzce centralizované na stupni divize a postoupené NRVD armády, vytvoří zpravidla základ paleb a ovlivní účast vlastních dělostřeleckých jednotek v protipřípravě.

Umlčením těchto prostředků nelze však počítat s tím, že by byl zmařen úmysl nepřítele přejít do útoku, zvláště předpokládáme-li, že k tomu účelu vytvoří nepřítele úderné uskupení přisunutím další 30 md. Bude pravděpodobně posílena také dvěma dělostřeleckými oddí-

ly a do průlomu zamýšlí nepřítele zapojit rovněž 112 tb, k níž se připojí i volné síly prvosledových brigád 10 md. Prostory soustředění hlavních sil, předurčených k průlomu, jsou umístěny zásadně mimo dostřel dělostřelectva a u 30 md budou téměř vždy vzdáleny více než 20 km. Konkrétní předpoklad je vyjádřen na obr. 2.

K zabezpečení průlomu v rámci palebné přípravy využije nepřítele veškeré dělostřelectvo, rozvinuté v obraně, v tom i části minometných baterií, působících v pásmu průlomu. Ke zvýšení palebné hodnoty je nutné předpokládat předsunutí a rozvinutí houfnicových baterií útočících brigád prvního sledu a veškerého divizního dělostřelectva zasazené 30 md. Bude předsunuto tak, aby se maximálně využil dostřel těchto jednotek bez nutnosti okamžitého přemisťování, především ne za boje o první obranné postavení protivníka. Při tom nelze vyloučit ani změnu palebných postavení dělostřelectva, zabezpečujícího obranný boj. Proto v této fázi budou kladeny zvýšené požadavky na průzkum všeho druhu, na jehož výsledcích bude záviset účinnost protipřípravy.

Zasazením uvedeného dělostřelectva nepřítele zvýší se tak jeho počty a to:

— houfnicové baterie (organ.)	9
	(posil.) 4
— kanónové baterie	2
— houfnicové baterie 203mm	1

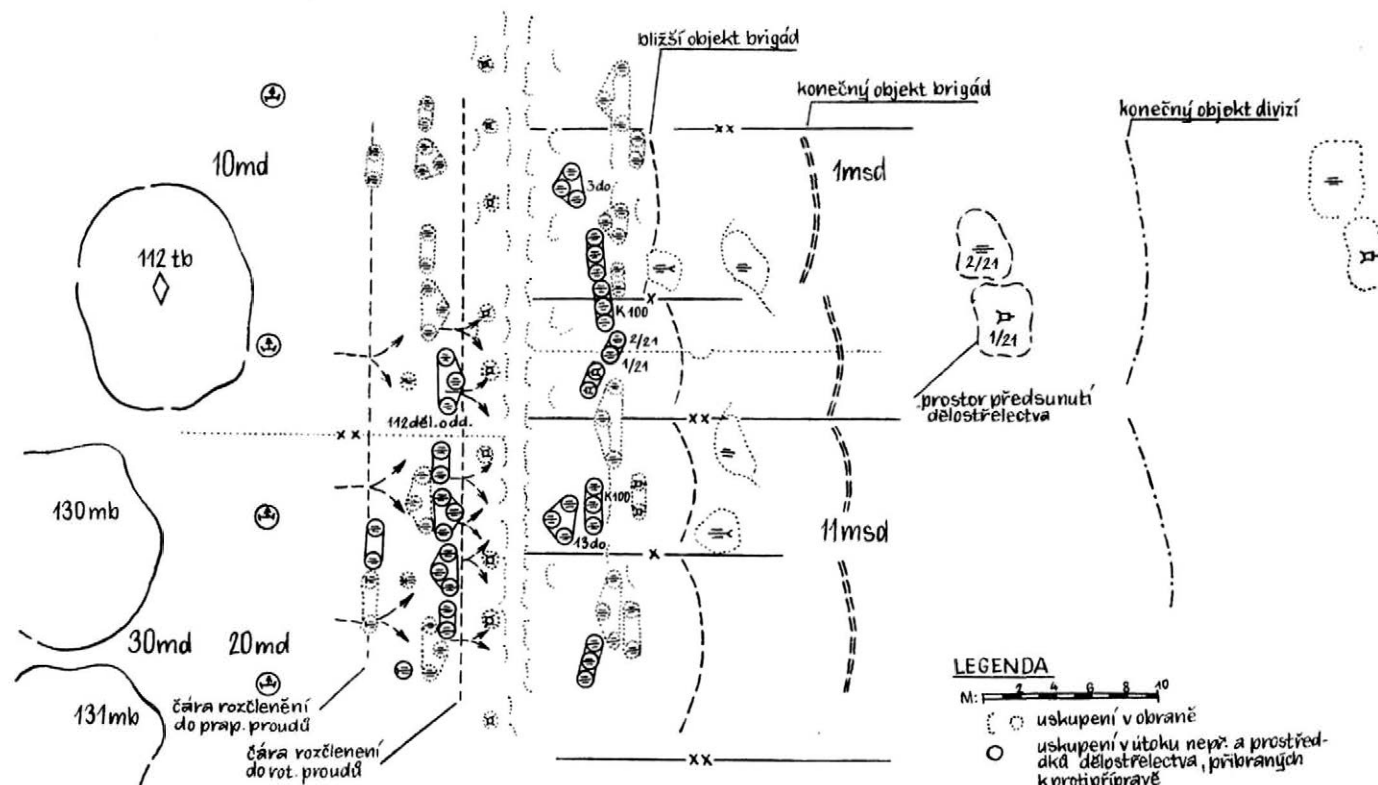
Celkem o 16 baterií

Oproti počtu dělostřeleckých jednotek obránce představuje to téměř 1,8 násobnou převahu dělostřelectva (46:26) nepřítele. I když předsunutím a rozvinutím nepřátelského dělostřelectva bude v dostřelu vlastního mnohem větší počet baterií (8 + 13), přesto za původního uskupení a počtu vlastního dělostřelectva stoupá objem dalších cílů, na něž nelze účinně působit. Naopak, značně roste možnost umlčení vlastního dělostřelectva. K cílům, umlčovaným dělostřelectvem při zabezpečení obranného boje, k nimž v podstatě patří nepřátelské ZHN a části dělostřelectva a minometů, přistupují další, neméně důležité:

- zvyšuje se počet prostředků ZHN a dělostřelectva,
- na bojišti se objevují další rozhodující cíle, např. PL baterie HAWK,
- důležité cíle jsou i přibližující a rozvíjející se tankové a mechanizované jednotky nepřítele.

Pokud proti těmto cílům bude působit jen dělostřelectvo bránících se útvarů

SCHÉMA PŘECHODU DO ÚTOKU A USKUPENÍ SIL PŘIBRANÝCH K PROTIPŘÍPRAVĚ (varianta)

Obr. 2

a svazků (viz obr. 1), pak jeho palby budou zaměřeny na umlčování, případně ničení zjištěných prostředků ZHN nepřítel, jeho dělostřelectva a minometů. V průběhu boje přejdou pak v palby na rozvíjející se jednotky nepřítel, především na čáře rozvinuté do rotních a četních proudů, posléze pak přehradné palby k zabránění zteče nepřítel.

Časové omezení protipřípravy ovlivňují především tato kritéria:

— okamžik soustředění se nepřátelských hlavních sil k útoku a tomu předcházející přesunutí a rozvinutí dělostřelectva,

— možný okamžik spuštění nepřátelské palebné přípravy, trvající zpravidla 20–30 minut,

— přesun a rozvíjení vojsk nepřítel, přechod do praporečnických proudů ve vzdálenosti 8–10 km od předního okraje, což při rychlosti přesunu 15 km/h vytváří možnost zteče nejdříve za 40 minut, z čary rozvinuté do rotních proudů pak za poloviční dobu.

Výčet útvarů a jednotek dělostřelectva, rozmístěných v sestavě bránících se útvarů a svazků, je ke splnění tohoto opatření nedostačující. Nutné zvýšení jeho počtů, je možné za předpokladu, že

— budou přibírány ke střelbě ze ZPP divizní protitankové dělostřelecké oddíly, případně některé tankové jednotky,

— budou přesunuty dělostřelecké oddíly druhosledových pluků divizí prvního sledu,

— bude přesunuta část dělostřelectva divize druhého sledu, především oba oddíly dělostřeleckého pluku.

Tím se zvýší počet vlastního dělostřelectva v pásmu protipřípravy

— u plukovních houfnicových baterií	o 6 baterií
— u houfnicových a RM baterií div.	o 4 baterie
— u kanónových baterií	o 6 baterií

Celkem o 16 baterií

Tím se zvýší celkový počet vlastního dělostřelectva na 42 baterií, což vůči 46 bateriím nepřítel snižuje v daném pásmu jeho převahu z původního poměru 1,8 : 1 v jeho prospěch téměř na rovnováhu sil. Přitom je nutné počítat s přesunutím těchto prostředků, aby se tak maximálně využil jejich dostřel k palbě na cíle, umístěné především v hloubce sestavy nepřítel. Pak je možné toto použít;

— RM a divizní houfnicové baterie povedou palby na soustředěné, přesunující se a případně rozvíjející se jednotky nepřítel;

— kanónové PT oddíly budou umlčovat nově zjištěné prostředky ZHN a baterie HAWK, při jejich neodhalení budou působit na přesunující se části nepřítel;

— plukovní houfnicové baterie z přesunutých postavení bude výhodně soustředit na nově zjištěné dělostřelecké baterie nepřítel nebo také na přesunující se jeho části.

Tím bude zabezpečeno palebné působení na

— všechny prostředky ZHN nepřítel a na část PL prostředků HAWK; nových baterií;

— na dva, případně čtyři přesunující se na 18 dělostřeleckých a minometných baterií.

Nelze opomenout ani tu skutečnost, že téměř veškeré dělostřelectvo nepřítel je samohybné. To vyžaduje palebné přepady s maximální kadencí po dobu 5 minut, čímž může být nepřítel kromě částečných ztrát donucen změnit palebné postavení. Skutečnost, že tato změna by byla vynucena u všech prostředků ZHN taktického dosahu a téměř poloviny dělostřeleckých baterií nepřítel, měla by za následek značné oslabení jím plánované palebné přípravy. Také napadení téměř čtyř přesunujících se proudů znamená narušení téměř 1/3 útočících prvosledových jednotek. Přijmeme-li tedy závěr, že každá z vlastních baterií, umlčujících dělostřelecké a minometné baterie nepřítel, provede v průběhu protipřípravy podle možnosti ještě jeden přepad na další dělostřeleckou nebo minometnou baterii nebo na přesunující se jednotky nepřítel, znamená to teoreticky možnost umlčet dalších jeho 18 baterií nebo 6 přesunujících se proudů.

Touto úvahou je zřejmé, že se protipříprava stává systémem na sebe navazujících několika palebných přepadů, vedených především na prostředky ZHN, na PL prostředky, na dělostřelecké a minometné baterie, ale i na přibližující se jednotky nepřítel, předurčené k útoku.

* * *

Kromě rozsahu palebných úkolů je ne méně důležité i **časové vymezení trvání protipřípravy** a jí předcházejících opatření, která jsou závislá především od výsledků vlastního průzkumu. Nejvhodnější je zahájit ji v okamžiku, kdy jsou nezvratně zjištěny přípravy k zahájení pře-

sunu hlavních sil nepřítele z vyčkávacího postavení (pokud je v dostřelu vlastního dělostřelectva, tj. ve vzdálenosti kolem 15 km), nejspíše při dosažení čáry rozvinutí do praporních proudů, což vymezuje časové období asi 60–40 minut před okamžikem možného zahájení zteče nepřítele. První palebný přepad musí vést současně části sil na soustředěné nebo přibližující se proudy nepřítele, hlavní úsilí však musí být soustředěno na umlčování (ničení) jeho prostředků hromadného ničení a dělostřelectva. Protipřiprava vedena všemi dělostřeleckými jednotkami bránících se vlastních jednotek i předsunutých přibraných útvarů a součástí musí být ukončena tak, aby předsunuté dělostřelectvo bylo vyvedeno ze zaujatých palebných postavení ještě do zahájení palebné přípravy nepřítele, tj. do 20–30 minut před očekávaným časem zahájení zteče („Č“).

Z toho tedy vyplývá, že

1. palebný přepad, vedený k umlčení (ničení) prostředků ZHN a PL prostředků, k umlčení části dělostřelectva a minometů a k přepadu přesunujících se jednotek bude proveden v době „Č“ — 60 (příp. 40);

2. palebný přepad, v němž pokračuje ničení ZHN a umlčování dělostřelectva a přicházejících sil

v době „Č“ — 50 (příp. 30)

ukončení protipřipravy

v době „Č“ — 40 (příp. 20)

Po této době organické a přidělené dělostřelectvo bránících se divizí pokračuje v boji s dělostřelectvem a minomety nepřítele, umlčuje přicházející a rozvinující se jeho části a zabezpečuje bojovou činnost vševojskových jednotek. Tím současně umožňuje přesun přibraného dělostřelectva a jeho návrat do sestavy vševojskových jednotek, protitankových a kanónových oddílů do hlavních palebných postavení.

K včasnému zaujetí sestavy dělostřelectva k protipřipravě je nutná řada opatření, která časově značně předbíhají protipřipravu. V rámci bránících se divizí jde především o přesunutí protitankového oddílu a dělostřeleckého oddílu druhosledového pluku, ze vzdálenosti 10–12 km od předsunutých palebných postavení. To při kalkulační rychlosti 20 km/h představuje dobu 30–36 minut k přesunu a spolu s časem, potřebným k rozvinutí a dosažení pohotovosti k palbě (ve dne 30, v noci 60 minut), celkově 60–70 minut ve dne, 90–100 minut v noci.

K zasazení části sil dělostřelectva divize druhého sledu je vhodné předsumout je ze sestavy vševojskových jednotek na vzdálenost 25–30 km od předního okraje tak, aby zůstalo mimo dostřel hlavněvého dělostřelectva nepřítele. K přesunu do dočasných postavení, vzdálených 30–40 km, je za stejných předpokladů třeba 90–120 minut pro rozvinutí ve dne 40, v noci 60 minut, takže celková pohotovost může být dosažena za 130–140 minut ve dne, za 150–180 minut v noci.

Z těchto kalkulací je zřejmé, že rozkaz k zahájení opatření, nutných k protipřipravě (která budou uskutečňována především v noci), musí být v průměru 3 hodiny před jejím zahájením. Z toho vyplývá, že na stupni armády musí být opatření vyřešena téměř 5 hodin před očekávanou dobou zteče nepřítele.

Problém zůstává, z kterých palebných postavení má uskutečnit protipřipravu dělostřelectvo, zabezpečující obranný boj vševojskových jednotek. Podporou boje, tj. dřívější palebnou činností, mohlo by dojít k jeho odhalení nepřítelem, což by mohlo vést ke zmaření protipřipravy. Je proto výhodné, aby toto dělostřelectvo po částech zaujalo záložní palebná postavení, v nichž by však ve většině případů po skončení protipřipravy zůstalo. To tedy ovlivní i nároky na jejich ženijní vybudování. Přesto však je tento jistě oprávněný záměr omezen prostorem. Vydeme-li z předpokladu, že přední okraj prostoru palebných postavení dělostřelectva bude ve vzdálenosti nejméně 3 km od vlastního předního okraje obrany (čímž dělostřelecké jednotky v něm umístěné budou mimo dosah palby nepřátelských minometů) a vzhledem k požadavkům maximálně využít dostřelu, nebude tento prostor hlubší než 5 km, pak při uvažované šířce prostoru 36 km bude mít celkovou plochu 18 km². Je-li 50–60 % terénu nezpůsobilého nebo nevhodného k rozvinutí dělostřelectva (v tom se počítá i terén, obsazený vševojskovými jednotkami a jednotkami druhů vojsk), zbývá na rozmístění kalkulovaných 42 baterií plocha 72–90 km². To tedy vytváří hustotu 1 dělostřelecké baterie na 1,7–2,1 km². Tento fakt nesporně dokazuje, že i samotné rozmístění dělostřeleckých útvarů a jednotek, účastníků se protipřipravou, je problém velice vážný.

Vlastní organizace protipřipravy, plánovaná na hodnotu alespoň dvou svazků nepřítele, nemůže být jen záležitostí oddělení RVD armády. Naopak, na její přípravě se musí podílet všechny nižší stupně, především oddělení ND divizí v obraně. Hlavní pozornost musí být soustředě-

na na průzkum všeho druhu, aby včas zjistil hlavní cíle nepřítele, umlčované během protipřiprav, především pak jeho ZHN, dělostřelecké a minometné baterie. Bezprostředně po jejich odhalení musí být připravována palba. Ne všechny cíle jsou však zjištěny současně a proto i příprava paleb a určování cílů, zahrnutých a umlčovaných v době protipřiprav, má určité časové trvání. Plynulé předávání těchto údajů zdola nahoru, až do štábu RVD armády, vytváří pak spolu s výsledky průzkumu vševojskových jednotek a údaji, získanými od ostatních druhů vojsk, nebytné podklady k sestavení konečné struktury protipřiprav.

Nikoli bezvýznamnou je také otázka spotřeby střeliva, kterou však vzhledem k rozsahu příspěvku vědomě nerozvádím.

Závěrem považuji za nutné zdůraznit, že

— protipřiprava i za boje bez použití JZ je jedním z rozhodujících, neobyčejně složitých a na organizaci, přípravu i vlastní provedení náročným opatřením, jehož úspěch je podmíněn mj. vysokou centralizací velení. Proto řídicím stupněm bude zpravidla štáb RVD armády;

— k realizaci všech opatření, která budou uskutečňována především v noci, je potřebná doba zpravidla několik hodin,

z čehož na vlastní intenzivní palebnou činnost připadá přibližně doba asi 20 minut;

— hlavní cíle, na jejichž umlčení (ničení) se bude podílet dělostřelectvo, jsou především ZHN nepřítele a jeho PL prostředky, jejichž umlčením se umožní činnost vlastního letectva v protipřipravě i bezprostředně po ní. Další, neméně důležité cíle, jsou dělostřelecké a minometné baterie a přesunující se a rozvíjející se jednotky nepřítele, na které bude vedena palba na křižovatkách, při výchozech z osad apod.;

— významný je okamžik zahájení protipřiprav a její trvání, které v rozhodující míře jsou ovlivněny výsledky průzkumu. S tím souvisí i široká aktivace vlastních průzkumných prostředků, umožňujících opravování palby a zjištění palebných účinků.

Jsou jistě i další, neméně závažné problémy, které s organizací a uskutečněním protipřiprav velmi úzce souvisí. Věřím, že zamyšlení se nad uvedenou problematikou přispěje k tomu, že jak vševojskoví velitelé, tak především dělostřelečtí velitelé a příslušníci štábů útvarů a svazků si uvědomí svůj podíl i důležitost nejen protipřiprav, ale s tím související podmíněnost výsledků celého obranného boje.